

Els Països Catalans de Joan Fuster

ALFRED AGUSTÍ I FARRENY*

Hi ha persones que, ja en vida, prenen una dimensió que transcendeix la pròpia personalitat, fins al punt d'esdevenir un símbol vivent; símbol que, en desaparèixer, s'acreix i s'assenta per sempre més.

He de confessar que, des de sempre, he professat una especial devoció per la figura senyera de Joan Fuster, tot i no conèixer-lo personalment. I l'aspecte que més he considerat –i considero–, a banda de tot el que fa referència a la seva producció poètica, periodística, els seus treballs d'història, de crítica i de divulgació literària o, fins i tot, la seva incommensurable activitat assagística, és allò que té a veure amb la seva actitud declaradament pancatalanista.

El "senyor de Sueca", advocat només d'estudis, va escriure el seu primer article en català a 22 anys. Tot seguit es va adonar de la necessitat de definir i d'establir els límits del seu àmbit cultural, a despit de l'entorn sociocultural en què comença a despegar la seva producció. És per això que no té cap embut a l'hora de definir-lo i d'anomenar-lo. En un article dels anys cinquanta usará –si no és per primera vegada, segur que serà de les primeres– el terme Països Catalans com a marc de referència constatatada de l'àmbit cultural amb el qual personalment se sentia compromès. De fet, passat el període immediat de la primera –i més dura– repressió de la nostra llengua i cultura, calia posar nom, clar i explícit, a la realitat sociocultural que es tractava de defensar, mantenir i expandir.

La cosa certa és que, per als intel·lectuals del País Valencià, la tasca encara se'ls presentava molt més feixuga i complicada que no pas als del Principat. El valor afegit de la qüestió de noms planava com una llosa a les terres del sud de la Sènia. Una vegada més, no es tractava d'una mera *qüestió de noms*, sinó de la necessitat imperiosa de batejar convenientment la vella i antiquíssima realitat que llavors es volia fer reviure, no solament com un projecte purament cultural, sinó, fins i tot, com un projecte sociopolític, les arrels del qual feia poc havien estat arrencades i dispersades.

Avui, quaranta anys després, podem comprovar com havia estat d'encertada l'elecció del nom. La *Catalunya Gran* dels autors renaixentistes difícilment podia contentar els habitants dels territoris de llengua i cultura catalanes fora dels estrictes límits administratius del Principat. I més difícilment encara els que no eren *nosaltres, els valencians* ho podien acceptar de grat. Ben poques vegades, doncs, el referent semàntic ha esdevingut el veritable desllorigador de la qüestió i ha estat, per a tots els que hi combreguem de totes totes, l'element definidor i aglutinador del nostre projecte cultural i polític.

També, quaranta anys després, podem comprovar com ha funcionat la denominació de Països Catalans dintre del nou context polític, econòmic i cultural de la Unió Europea. Res més definidor de la nostra realitat que aquesta denominació, que, a més a més, lliga perfectament

tant amb la nostra regionalització geo-estratègica –Catalunya-Nord, Principat, País Valencià i les Balears: zona mediterrània– com amb el projecte polític de bastir una nova Europa, que es fonamenti, d'una vegada, en les realitats autèntiques –l'Europa de les Nacions–, i que bandegi, per sempre més, les artificiositats d'un projecte que se sustenta en els Estats.

Joan Fuster ja feia molt de temps que s'havia apuntat a aquest projecte. Ho havia escrit, i molt especialment adreçant-se als catalans. "Tenim els dies comptats, i hem d'espavillar-nos. Ja no es pot ser 'regionalista' de Catalunya, o 'nacionalista' de la Catalunya estricta. Ho hem de tenir molt present: la 'nació catalana', culturalment i políticament, no pot clausurar-se en les quatre províncies del Principat", escrivia al seu article *Cultura nacional i cultures regionals als Països Catalans*.

Cada cop més adquireixen la seua veritable dimensió política i cultural les noves realitats unificadores que es basteixen i se sustenten en el respecte de les diversitats. És per això que el terme –i el projecte– Països Catalans tothora ens interpel·la.

* Professor de Llengua Catalana a la Facultat de Ciències de l'Educació. Degà de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida.